

Špiro Guberina

— glumac

Još me uvijek zanima gluma

razgovarala

Nataša Gajski Kovačić

Ove je godine primio nagradu Vladimir Nazor za životno djelo, u svojoj je pola stoljeća dugoj službenoj karijeri odigrao stotine uloga u kazalištu, na filmu i televiziji, cijeli svoj glumački vijek proveo je u zagrebačkom HNK-u, no, uz to, bio je neizostavan glumac na Dubrovačkim ljetnim igrama, na kojima je samo on mogao tako maestralno odigrati brojne uloge iz djela Marina Držića. Kaže da je imao sreću da su ga na njegovom glumačkom putu pratili veliki redatelji Branko Gavella, Kosta Spajić, Božidar Violačić, Tomislav Durbešić, Joško Juvančić, Georgij Paro... Rođeni Šibenčanin, 79-godišnji Špiro Guberina, iako je u mirovini već 12 godina, nije tipičan umirovljenik. Priprema se za nova snimanja, redovito je u kazalištu, gleda što rade kolege, ali se i sam s vremena na vrijeme prošeće daskama koje život znače. Guberina priprema i neku vrstu memoara koji će posvetiti svom profesoru Ranku Marinkoviću, po čijim je djelima odigrao 20-ak uloga. Memoari će se zvati 'Nikad više', po Marinkovićevu romanu 'Never more', a u njima će biti i prisjećanja drugih glumaca i redatelja na slavnog pisca. Guberina je karijeru započeo ulogom Prvog prosjaka u Brechtovu komadu 'Kavkaski krug kredom', u režiji Bojana Stupice, 1957. u zagrebačkom HNK-u. Nedavno je upisao i tečaj informatike za starije pa sada 'surfa' Internetom. Kaže da ga najviše interesira kada i gdje igra koja kazališna predstava. Jedino ga muči što najčešće 'surfa' u večernjim satima, to mu bude interesantno pa ostane dokasna budan. No, drago mu je što je upisao informatički tečaj jer smatra važnim da je još uvijek aktivan.

NGK **Iako ste službeni glumački radni vijek zaključili prije 12 godina, i dalje ste vrlo aktivni u glumačkim vodama. Volite li toliko svoj posao da Vam i u mirovini predstavlja veliku zanimaciju?**

ŠG Volim. Kazalište je moja velika ljubav i još me uvijek zanima. Cijeli svoj životni vijek proveo sam u zagrebačkom HNK-u. Imam tu sreću da stanujem u centru grada i da mi je svaki teatar nedaleko od kuće (HNK, Gavella, Histrioni, &TD, Komedijski i dr.). Više volim otići pogledati kolege u kazalište nego ostati doma i razmišljati o prolaznosti života.

NGK **Dakle, volite biti i gledatelj i glumac, glavno da je u pitanju teatar?**

ŠG Volim biti i gledatelj i glumac. Zaljubljen sam u kazališnu umjetnost. Najvažnije je da čovjek voli svoj posao i to je možda glavni razlog zašto sam još uvijek aktivan. Iako sam danas, moram priznati, više s ove strane među publikom. No, znam se još pojaviti i na sceni.

NGK **Koliko često nastupate u kazalištu?**

ŠG Sve manje. A to je i normalno. Već sam 12 godina u mirovini. Kako vrijeme prolazi, sve je manje tih nastupa, ali ipak svake godine odradim barem jednu novu predstavu.

Imao sam sreću što sam glumio dobro napisane likove koje su osmislili pisci Marin Držić, Marinković, Raos, Brešan, Smoje... Najviše sam likova igrao u djelima Ranka Marinkovića. Te su mi uloge najviše odgovarale. Volio sam surađivati i s Ivom Brešanom, mojim Šibenčaninom. Većinu domaćih pisaca čije sam likove interpretirao, osobno sam i upoznao. Družio sam se s njima i to mi je pomoglo u izgradnji samih likova.

NGK **Jeste li oduvijek znali da će gluma biti Vaš životni poziv?**

ŠG Prije no što sam završio Akademiju dramskih umjetnosti, počeo sam studirati građevinu, no nije išlo pa sam krenuo studirati matematiku i fiziku. Sada razmišljam kako bih, da sam to bio izabrao kao svoj životni poziv, sigurno bio manje obljubljen među publikom. Većina mojih uloga bila je zabavljaka, a to su uloge koje raspolože ljude i to mi je osobito drago. Premda su mnogi moji kolege u mirovini otišli raditi na Akademiju kao pedagozi, osobno se u tom poslu nisam vidio. Nikada se nisam bavio ni režijom, zadržao sam se isključivo u glumi. Posao predavača ili redatelja nije za mene. Ja sam Dalmatinac, meni mašta radi i ne znam što treba odbaciti. Imao sam sreću što sam glumio uglavnom dobro napisane likove koje su osmislili Marinković, Držić, Brešan, Smoje... Najviše sam likova igrao po komadima Ranka Marinkovića jer su mi ti tipovi uloga najviše i odgovarali. Jedna od najdražih uloga mi je uloga Krele iz Marinkovićeve 'Kiklopa'. Igrao sam mnogo malih i većih uloga, a osobito su mi drage i glavna uloga u Držićevoj 'Grižuli',

potom uloga Divca u 'Prosjacima i sinovima' Ivana Raosa, Očenašeka u 'Dnevniku Očenašeka' Vjekoslava Majera, Bepa u 'Starcima' Antuna Šoljana te Strikana u 'Velom Mistu' Miljenka Smoje. Žao mi je samo što nikada nisam glumio nekog od likova jednog od meni najdražih pisaca, Antona Pavlovića Čehova, no možda još i stignem. Većinu domaćih pisaca čije sam likove interpretirao, osobno sam i upoznao; družio sam se s njima, a to mnogo znači i za izgradnju samog lika. Od svjetskih pisaca najviše volim Shakespearea, ali ne uloge u onim njegovim teškim dramama, već one meni primjerenije, poput likova iz 'Sna ljetne noći' ili 'Na tri kralja', iako sam čitav život glumio Grobara u 'Hamletu'. Kad su svjetski pisci u pitanju, bilo je tu dosta lijepih uloga za mene, a osim onih Shakespeareovih, glumio sam u predstavama po djelima Molièrea i Dostojevskog. No, Čehov mi fali, jer mi je uvijek bio i ostao najdraži i najzahvalniji pisac. Cijela je galerija likova iz djela Čehova koje bih volio glumiti, a neke od njih su i moji kolege sjajno interpretirali.

NGK **Osnovali ste i privatno kazalište 'Mali hrvatski teatar Kiklop', kojim ste još jednom potvrdili vezanost za stvaralaštvo Ranka Marinkovića.**

Možete li nam otkriti planove Vašeg teatra u skoroj budućnosti?

ŠG Mali hrvatski teatar, kao što mu i samo

ime govori, upravo je tako i zamišljen — kao mali teatar koji se bavi domaćim tekstovima. Kiklop se zove po najboljem romanu Ranka Marinkovića, romanu koji opisuje Zagreb. Osnovan je prije 15 godina, a u tom smo periodu imali desetak različitih predstava. Na našem su repertoaru dramatizacije Marinkovićeve djela 'Never more', 'Ruke' i 'Brijačnica kod Trimalhiona'. Sljedeće godine imam namjeru raditi 'hommage' Ranku Marinkoviću, povodom 100. godišnjice njegova rođenja koja se obilježava iduće godine, i to po njegovu djelu 'Geste i grimase'.

NGK **U posljednjih nekoliko godina vlada prava pomama za sapunicama, i stranim i domaćim. Hrvatske TV postaje natječu se koja će prikazati bolju i dugovječniju TV sapunicu. I vi ste prihvatili par manjih uloga u takvim TV serijama. Kako je došlo do tih angažmana?**

ŠG Prije nisam snimao u sapunicama jer takav rad zahtijeva brzinu koja meni u glumačkom smislu ne odgovara za izgradnju lika. Mogu odigrati možda neku

malu ulogu u sapunici, kakve sam i prihvatio jer sam te uloge bazirao na temelju iskustva iz prijašnjih uloga. Igrao sam epizodne uloge u 'Larinu izboru' i u 'Najboljim godinama'. Ulogu prihvaćam ako mislim da je dobro napisana i ako mislim da je mogu dobro interpretirati. No, zaista više volim biti u teatru i raditi prave uloge.

NGK **Biste li rekli da je mladim glumcima danas teže nakon Akademije ući u glumački svijet jer ulaze u svijet sapunica?**

ŠG Mislim da kad sam ja započinjao baviti se glumačkim poslom, sapunice se još nisu snimale. Snimale su se serije poput 'Dnevnika Očenašeka', 'Velog Mista', 'Jelenka' itd. Tu sam učio zanat i tu sam već kao mladi glumac igrao karakterne uloge.

NGK **Očito je da ste vezani uz more, a tolike ste godine proveli u Zagrebu. Koliko vam je nedostajala Dalmacija?**

ŠG Nije mi bilo teško provoditi zime u Zagrebu jer sam ih provodio na pozornici. No, ljeti bih obavezno bio na ljetnim festivalima: u Dubrovniku, u Splitu, na Dječjem festivalu u Šibeniku. Na Dubrovačkim ljetnim igrama glumio sam trideset godina. Ako nemam što raditi ljeti, onda sam u Šibeniku, odnosno Jadriji. Sada kada sam u mirovini možda bih i zimi išao tamo, ali zimi nitko tamo ne grije i onda mi je prehladno pa je ipak bolje u Zagrebu.

NGK **Kako u Zagrebu provodite umirovljeničke dane?**

ŠG Iako mi svi kažu da ne trebam to priznati, sklon sam zimskim depresijama koje krenu negdje oko Nove godine i traju do proljeća, no shvatio sam da trebam raditi i biti aktivan kako ne bih imao vremena za crne misli. Najgore je da kao umirovljenik mirujete. Imam dosta kolega koji više i ne izlaze van, a ja sam shvatio da je najgore otići u mirovinu i biti pasivan. Zato odem do Kazališne kavane, uvijek na nekoga naiđem, odem na kazališnu predstavu, čujem se svaki dan sa sinom, družim se...

Volim biti s mladim kolegama; to je svježna krv koja me regenerira. Iako je ostalo malo glumaca koji su u mirovini, mlađe kolege i publika vraćaju nam vjeru u našu profesiju.

NGK **Depresija je, međutim, sve izraženija među svim generacijama, a osobito među starijima. No, druženjem i aktivnim starenjem, pokazalo se na Vašem primjeru, može se učinkovito boriti protiv depresije ili barem ublažiti depresivne epizode.**

ŠG Kod mene se uskladilo to da mi posao kojim se bavim još nije dosadio. Znaju mi neki kolege reći: „Kako ti se još uopće da ići u teatar?“ No, mene to još uvijek veseli.

NGK **Kakva je međugeneracijska suradnja u glumačkim krugovima, družite li se i s mlađim kolegama?**

ŠG Odlično se osjećam među mladima, to je svježna krv koja me regenerira. Mladi kolege i mene vole vidjeti, što najbolje osjetim na kazališnim festivalima u Zagvozdu i Bjelovaru. Iako je ostalo malo glumaca koji su u mirovini, mlađi nas kolege prihvaćaju dobro, i u neformalnim druženjima i prilikom profesionalne suradnje. Volim glumiti s mladim ljudima. Od mlađih kolega cijelim Leonu Paraminski, s kojom sam igrao u seriji 'Loza'. Općenito sam se jako dobro osjećao u cijeloj toj glumačkoj i snimateljskoj ekipi koja je radila 'Lozu'. Volim raditi i s mladim redateljima i, iako sam u 'Lozi' bio najstariji, nikada nisam osjetio teret godina.

NGK **Ima li još nekoga od mlađih kolega koga cijenite?**

ŠG Ima, svakako. Na pamet mi padaju Goran Navojec i Vedran Mlikota, koji su napravili puno na popularizaciji kazališnih festivala, kao i na promociji mjesta u kojima se ti festivali održavaju. Pogotovo je Mlikota učinio čuda za Zagvozdu, u koji na predstave dođe po 1000 ljudi. Njih su dvojica uvelike popularizirali kazališnu umjetnost.

NGK **Mislite li da danas ipak imamo hiperprodukciju raznih festivala?**

ŠG Istina je da postoji hiperprodukcija nekih festivala, osobno se često ne znam ni snaći u njima. Gotovo svako mjesto ima svoj festival, svaki dan je neki festival, a osobito je prisutna hiperprodukcija filmskih festivala jer su oni najjeftiniji. Takvo bombardiranje festivalima nije uvijek najbolje rješenje jer se od šume ne vidi drvo.

NGK **Vole Vas i djeca, dosta ste glumili i u predstavama za djecu, planirate li još što slično?**

ŠG Dosta sam radio za djecu. Najnovija uloga mi je uloga starog mljekara u filmskoj verziji 'Šegrt Hla-

pića' po djelu Ivane Brlić-Mažuranić. To je prva ekrinizacija priče o postolarskom šegrtu, a meni je povjerena mala uloga starog mljekara kojem je vjerni pratitelj magarčić. Ipak, ostavljam svog magarca Hlapiću, a iako je riječ o samo jednom danu snimanja za mene, uživio sam se u tu ulogu.

NGK **Glumili ste i zavodnika u staračkom domu u seriji 'Doživjeti stotu'.**

ŠG Da, pod stare dane sam postao zavodnik, no žao mi je što je ta serija snimana kao sapunica, na brzinu, i nije bila dramaturški bolje razrađena.

U karijeri ste odigrali daleko više epizodnih uloga nego glavnih. Pristupate li na isti način malim i velikim ulogama, ulogama u kazalištu i na filmu?

ŠG Kao glumac volim se poistovjetiti s likom, bilo da je riječ o pozornici ili filmu. Volim da lik postane jači od mene, da sam sebe ne mogu prepoznati na pozornici ili filmu. Jedna od najboljih uloga mi je uloga priglupog stražara u Shakespeareovu komadu 'Mjera za mjeru'. Kada biste me pogledali u toj ulozi, vidjeli biste da iz mene zrači glupost. Stvarno sam se unio u tu ulogu: grimasom, pokretom, svime. A što se tiče malih i velikih uloga, najvažnije mi je interpretirati ono što je pisac htio prenijeti svojim djelom. U nekim modernim predstavama ne vidim uopće pisca ni njegovu poruku i ne znam kako bih se danas snašao u podjeli uloga. Moderne predstave su takve da gotovo treba titl sa strane kako bismo znali o čemu je u predstavi riječ. To je u potpunosti drugačije od onog što sam ja naučen raditi i drugačije no što volim raditi. Ne kritiziram današnju produkciju, možda je mene vrijeme pregazilo, no samo kažem da je to odmak od onoga što sam radio i kakve sam likove volio interpretirati. Volim realističnu glumu, poput, recimo, uloge Mačka koji je bio premazan svim mastima, a čiji sam lik s lakom izgradio. Najdraži kompliment uputio mi je pokojni kolega Mirko Vojković koji mi je rekao: „Špiro, kad te gledam, ti si pravi mačak“.